

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเชื่อของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมมนุษย์ โดยทั่วไปมีความต้องการความปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ ความเชื่อต่างๆ นั้น มักจะได้รับคำบอกเล่าสืบทอดกันมาจากคนรุ่นก่อนว่ามีอำนาจลึกลับหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์^๑ ทำให้มนุษย์มีความเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า เทวดา ภูตผี ปีศาจ และผีบรรพบุรุษ มีอำนาจสามารถให้ดี ให้ร้าย ให้ทุกข์ หรือ ให้สุข แก่มนุษย์ได้ความเชื่อเหล่านี้ทำให้เกิดลัทธิต่างๆ ขึ้น^๒ ลัทธิการนับถือภูตผีที่ปรากฏของมนุษยชาติ มีมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์อาจกล่าวได้ว่ามีมาก่อนลัทธิศาสนาใดๆ ในโลก และการเคารพนับถือผีก็แตกต่างกันออกไปตามคตินิยมของกลุ่มชนแต่ละแห่ง^๓

สำหรับพระพุทธศาสนา ในช่วงแรกพระพุทธองค์เผยแผ่พระพุทธศาสนาออกไปก็มีได้ปฏิเสธอมนุษย์ (ผี) เช่น เหตุเกิดภัย ๓ อย่างในเมืองไพศาลี หนึ่งในนั้น คือ ภัยเกิดจากอมนุษย์ (ผี) ในครั้งนั้น พระพุทธเจ้าได้ให้พระอานนท์เรียนรัตนสูตรแล้วทำพระปริตร โดยเอาบาตรทำด้วยศิลาของพระศาสดาทักน้ำทำน้ำมนต์ ได้ระลึกถึงพระพุทธรูปของพระตถาคตบำเพ็ญพระบารมี ๓๐ ทัศ แล้วทำพระปริตรในระหว่างกำแพงทั้ง ๓ ชั้น ตลอด ๓ วัน เมื่อคาถาว่า "ยานีธ ภูตานิ" เป็นต้น หยาดน้ำพุ่งขึ้นไปในอากาศตกลงถูกมนุษย์ทั้งหลายหายโรคในทันที บทว่า "ยงกิญจิ" พระเถระกล่าว อมนุษย์ทั้งหลายถูกเมล็ดน้ำกระทบที่อาศัยกองหยากเยื่อและฝาเรือนก็หนีไปที่ประตู ประตูไม่มีช่องว่าง อมนุษย์เหล่านั้นก็ทำลายกำแพงหนีไป^๔

แม้ในสมัยหนึ่ง ภิกษุรูปหนึ่งเป็นไข้เพราะถูกอมนุษย์เข้าสิง อาจารย์และอุปัชฌาย์ ช่วยกันรักษาภิกษุนั้น แต่ไม่สามารถรักษาให้หายได้ ภิกษุนั้นเดินไปที่ร้านขายหมูแล้ว กินเนื้อดิบ ต้มเลือดสดๆ โรคมมนุษย์เข้าสิงของภิกษุนั้นจึงสงบภิกษุทั้งหลายจึงนำเรื่องนี้ไปกราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตเนื้อดิบเลือดสด ในเมื่อมีโรคมมนุษย์เข้าสิง”^๕ มีสามเณรสานุบุตรของอุบาสิกาคคนหนึ่งก็ถูกยักษ์เข้าสิง^๖ และยังมีพระภิกษุรูปหนึ่งถูกผีเข้า แล้ว

^๑ วิทย์ พินคณเงิน, *ความเป็นมาของมนุษยชาติ*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์รุ่งโรจน์การพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๓๙๗-๔๐๒.

^๒ พระยาอนุมานราชธน, *ประเพณีเบ็ดเตล็ด*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, ๒๕๐๘), หน้า ๖๔.

^๓ จูรี จุลละเกศ, *มนุษย์วิทยาเบื้องต้น*, (กรุงเทพมหานคร : แพร่วิทยา, ๑๕๑๖), หน้า ๑๙.

^๔ มหามกุฏราชวิทยาลัย, *พระอัมมปัทมสูตร (แปล) ภาค ๗*, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๑.

^๕ วิ.ม. (ไทย) ๕/๒๖๔/๔๙.

^๖ ส.ส. (ไทย) ๑๕/๓๔๒-๓๔๓/๓๙๖.

พระภิกษุอีกรูปหนึ่งทุบตีพระภิกษุที่ถูกผีเข้าจนถึงแก่มรณภาพ พระภิกษุรูปที่ทุบตีนั้นเกิดความกังวลใจว่า เราต้องอาบัติปาราชิกหรือหนอ จึงนำเรื่องนี้ไป กราบทูลพระผู้มีพระภาคให้ทรงทราบ พระองค์ตรัสว่า “ภิกษุเธอไม่มีความประสงค์จะฆ่า ไม่ต้องอาบัติ”^๗ และพระผู้มีพระภาคได้รับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เรื่องอันตราย ๑๐ ประการ ของพระภิกษุ หนึ่งในนั้น คือ ผีเข้าสิงภิกษุ เรานุญาตให้ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงโดยย่อ”^๘

จากข้อความดังกล่าว จะพบว่าพระพุทธศาสนาไม่ได้ปฏิเสธเรื่องผีหรือมนุษย์ หากแต่เป็นการยอมรับว่าผีหรือมนุษย์ดังกล่าว นั้น เป็นสัตว์โลกที่มีอยู่ในจักรวาลของสัตว์ทั้งหลาย โดยผีเหล่านั้นจะต้องเป็นสัตว์ที่ตกอยู่ในอำนาจหรือขอบข่ายของกรรม การเป็นผีหรือมนุษย์ก็เป็นไปด้วยอำนาจของกรรม ซึ่งผีนั้นได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความเชื่อของมนุษย์ในยุคแรกก่อนที่พระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นแล้ว ความเชื่อเรื่องผีก็จางหายไป โดยชาวบ้านได้หันมานับถือพระพุทธศาสนาแทน แต่ถึงอย่างนั้น บรรดาผีหรือมนุษย์ก็ได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับมนุษย์อยู่ และพระพุทธศาสนาก็ได้มีท่าทีหรือสอนให้มนุษย์ปฏิบัติต่อผีในทางที่เหมาะสม เช่น การทำบุญอุทิศให้กับผีหรือผู้ที่จากไปนั้น โดยเรียกว่าเป็นการทำบุญแบบพุทฺพเปตพลี^๙ หรืออีกทางหนึ่งหากเกิดความกลัวมนุษย์พระพุทธศาสนาก็สอนให้ระลึกถึงคุณพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็สามารถที่จะปกป้องคุ้มครองได้^{๑๐} หรือจะเจริญเมตตาจิตก็สามารถป้องกันได้ เพราะคุณของเมตตาเมื่ออยู่ข้อหนึ่งว่า “อมฺนุสฺสปี โยโหติ” หมายถึงการเจริญเมตตาย่อมเป็นที่รักของบรรดาอมนุษย์หรือผีทั้งหลาย^{๑๑} หรือเป็นการสาธยายบทกรรมเมตตาสูตร เพื่อให้บรรดาอมนุษย์ทั้งหลายให้เปลี่ยนจากการมุ่งทำร้ายมาเป็นการปกป้องดูแลได้ หรืออีกประการหนึ่งก็คือ การสาธยายมนต์ชื่อว่า อาณานัญญสูตร ซึ่งพระสูตรนี้ เมื่อมีการสาธยายบรรดาอมนุษย์ทั้งหลายจะกลัวเนื่องจากเป็นการกล่าวถึง ท้าวภูเวรหรือท้าวเวสสุวรรณซึ่งเป็นหัวหน้าของอมนุษย์ทั้งหลายเป็นผู้ที่จะปกป้องตนเองจากอำนาจของอมนุษย์ทั้งหลายได้

จะเห็นได้ว่า พระพุทธศาสนาได้ยอมรับว่าผีมีจริงและผีก็เป็นสัตว์โลกที่ต้องเป็นไปตามกรรม เหมือนกับสัตว์โลกประเภทอื่นๆ และนอกจากนั้น ผียังได้เข้ามามีอิทธิพลต่อความเชื่อพระพุทธศาสนาหรือวิถีทางการดำเนินชีวิตในทางพระพุทธศาสนาตามที่ปรากฏเรื่องราวของผีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอยู่หลายแห่ง

อนึ่ง หากจะกล่าวถึงความเชื่อเรื่องผี หรือหลักฐานความเชื่อเรื่องผีและการปฏิบัติต่อผีในประเทศไทยในฐานะที่สังคมไทยเป็นสังคมของพระพุทธศาสนานั้น มีวิถีทางในการปฏิบัติต่อผีอย่างไร หรือผีมีฐานะและอิทธิพลอย่างไรต่อสังคมบ้านเราจะพบว่า สังคมไทยกับผีเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิดทั้งในแง่ของการยอมรับและในแง่ของการปฏิเสธกล่าวคือ ในยุคแรกสังคมไทยยังคงมีการนับถือผี เพราะถือว่าผีเป็นสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากที่สุด โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ ดังจะปรากฏในหลักฐานทางโบราณคดีในประเทศไทยพบว่า มีหลักฐานการประกอบพิธีกรรมของคนโบราณที่เกี่ยวข้องกับผีอยู่หลายแห่ง

^๗ วิมหา. (ไทย) ๑/๑๗๒/๔๘๔.

^๘ วิ.ม. (ไทย) ๔/๒๓๐/๓๙๓.

^๙ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๗๒.

^{๑๐} การสวดอิติปิโส หรือ บทสรรเสริญพระพุทธรูปคุณนั้นท่านว่าสามารถขับไล่ผีหรือมนุษย์ได้.

^{๑๑} อัง.อุฎฺฐก. (ไทย) ๒๓/๑๙๓/๕๖๔.

ต่อมา เมื่อสังคมรับเอาศาสนาพราหมณ์เข้ามาเป็นศาสนา หลักความเชื่อเรื่องผีกับศาสนาพราหมณ์ยังมีความใกล้ชิดกันมาก ประกอบกับคนแต่ละท้องถิ่นมีความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์และวิญญาณ คือ มีความเชื่อว่า มีวิญญาณมีอำนาจปกป้องให้คุณหรือให้โทษกับตนเองและสังคม จึงมีการบูชาหรือประกอบพิธีกรรมเพื่อติดต่อกับผี จนในที่สุดกลายมาเป็นประเพณีสืบทอดกันมา

ต่อมาเมื่อสังคมไทยรับเอาพระพุทธศาสนาเถรวาทเข้ามาแทนที่ศาสนาพราหมณ์ พระพุทธศาสนาแม้จะสอนเรื่องกรรม แต่ความเชื่อเรื่องผีที่มีอยู่มาก่อน พระพุทธศาสนาก็ได้ปรับทำที่ต่อความเชื่อดังกล่าว โดยพยายามปรับพิธีกรรมดั้งเดิมให้มีพระพุทธศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ด้วย จนในที่สุดกลายมาเป็นรูปแบบความเชื่อทางพระพุทธศาสนาแบบชาวบ้าน

สำหรับสังคมไทยปัจจุบัน มีความเชื่อเรื่องผี บอกเล่าสืบทอดกันมานานและมีผลต่อวิถีชีวิตของคนไทย ทำให้เกิดวัฒนธรรมการนับถือผีหรือวิญญาณของบรรพบุรุษ เชื้อภูแห่งกรรม ความเชื่อในธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติ เกิดความกลัวภัยธรรมชาติ^{๑๒} ดังนั้น ความเชื่อในสังคมไทย จึงมีลักษณะผสมผสาน ๓ องค์ประกอบ คือ ความเชื่อเรื่องผี พราหมณ์ และพระพุทธศาสนา คนในไทยนิยมนำพระพุทธรูปมาเป็นเครื่องรางของขลัง^{๑๓} ยิ่งสังคมในอดีตความเชื่อเรื่องไสยเวทย์มีอิทธิพล เช่น วิชาอยู่ยงคงกะพันหนังเหนียว คาถาร่ำรวย เสน่ห์ยาแฝด และวิชาไสยศาสตร์อื่นๆ อีกมากมาย^{๑๔}

สำหรับประเด็นความเชื่อเรื่องผีของชาวอีสานนั้นพบว่า ในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๔ พระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอินเดียได้เผยแผ่เข้ามาในประเทศไทยจนมีอิทธิพลต่อภาคอีสาน^{๑๕} โดยเฉพาะในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๒ - ๑๕ อารยธรรมด้านการศาสนา การปกครอง ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างจากอินเดียที่เผยแผ่เข้ามาสองทาง คือ ผ่านเวียดนามและกัมพูชาขึ้นไปตามลำน้ำโขง และผ่านภาคกลางที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาทำให้บ้านเมืองในภาคอีสานมีความเจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างมาก^{๑๖} และในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๓ กลุ่มชาวมอญและเขมร ได้พากันลี้ภัยไหลเข้ามาสู่ภาคอีสาน^{๑๗} ต่อมา ในพุทธศตวรรษที่ ๒๓ ประชากรชาวเวียงจันทร์อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในภาคอีสาน เช่น เมืองนครจำปาสัก (พระครูโพนเสม็ดเป็นหัวหน้า) เมืองอุบลราชธานี (พระวอพระตาเป็นหัวหน้า) เมืองกาฬสินธุ์ (เจ้าโสมพระมิตรเป็นหัวหน้า)^{๑๘}

^{๑๒} ภูมิจิต เรื่องเดช, “ความเชื่อและการนับถือผีในกลุ่มชาติพันธุ์ไทยเขมร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา : สถาบันราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๔๖), หน้า ๑๑.

^{๑๓} พระมหาสุพรรณ ผีอกพันธ์, “การศึกษาความเชื่อเรื่องผีปอบในบริบทสังคมไทยพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองทามน้อย จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์ศาสนาเปรียบเทียบมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๓๕.

^{๑๔} นที ลานโพธิ์ และ เทพณา ศิวบุตร, *ตำนานผีปอบ พระจุลหามา ซุ้มแมวดำ*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ Animate Group, ๒๕๔๖), หน้า ๑๐๗.

^{๑๕} สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, *วัฒนธรรมพื้นบ้าน : กรณีอีสาน*, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ในงานสมณาททางพิมพ์ในงานสมณาททางวิชาการ, ๒๕๓๒), หน้า ๑๙๐.

^{๑๖} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๙๓.

^{๑๗} กรมศิลปากร กองโบราณคดี, *พื้นที่อีสาน*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๑), หน้า ๑๓๑.

^{๑๘} ธวัช ปุณโณทก, *ภาษาถิ่น Dialects FL ๓๒๓*, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๖๓๖), หน้า ๖๒.

ตามความเชื่อของคนไทย ได้มีการจัดประเภทผีทั่วไป คือ ภูต-เจตภูต ผี ผีกระสือ ผีกระหัง ผีกองกอย ผีกะ ผีกำเนิด ผีกุมารทอง ผีโคมด ผีจะกละ ผีชมบ ผีเชื้อ ผีตาโชน ผีตาแฮก ผีน้ำ ผีนางธรรณี ผีปอบ ผีปู้ตาและผีหลักเมือง ผีเป่า ผีพราย ผีโพง ผีฟ้า-ผีแถนและเทพารักษ์ ผีแม่หม้าย ผีเรือน ผีอำ ปี่ศาจ-เปรต ผีนางนาคพระโขนง^{๑๙} ผีบรรพบุรุษและผีวีรบุรุษ ผีห้า รุกเทวดาและนางไม้ ผีนาง ตะเคียน ศาลเพี้ยงตาและพระภูมิเจ้าที่ พระภูมิเมือง วิญญาณ ผีประจำหมู่บ้านและผีประจำเมือง ผีเมสส์ ผีโป่งค่าง สาง ผีหลังกลวง แม่มดคนทรง ผีแม่นาคพระโขนง และผีถ้วยแก้ว^{๒๐} และยังมีผีให้คุณให้โทษแก่นุชย์ตามความเชื่อประชาชนภาคอีสานชาวบ้านมีความผูกพันและประกอบพิธีเกี่ยวกับความเชื่อผีสางเทวดา โดยเฉพาะประเพณี ฮีตสิบสอง ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมที่ชาวบ้านถือปฏิบัติเกี่ยวกับผีหลายครั้งในรอบปี คือ “เดือนอ้าย” ทำบุญเข้ากรรม นิมนต์พระสงฆ์เข้าปริวาสกรรม ชาวบ้านเลี้ยง ผีแถน และผีต่างๆ “เดือนเจ็ด” ทำบุญซำฮะ เป็นการทำบุญเกี่ยวเนื่องกับการเลี้ยงผี เทวาอารักษ์หลักบ้านหลักเมือง “เดือนเก้า” บุญข้าวประดับดิน เพื่ออุทิศส่วนกุศลแก่ญาติที่ล่วงลับไป “เดือนสิบ” บุญข้าวสาก เป็นการทำบุญอุทิศแก่เปรต ที่เวียนว่ายในโลกมนุษย์ ด้วยในสังคมของไทย มีความเชื่อเรื่องผีมากมาย^{๒๑}

ในบรรดาผีทั้งหมดที่ได้กล่าวมา ผีปอบเป็นผีที่ดุร้ายให้โทษกับมนุษย์ที่เข้าสิงโดยเฉพาะผู้หญิงที่มีร่างกายอ่อนแอ ผีปอบนี้มักปรากฏในภาคอีสานในหลายจังหวัดหลายหมู่บ้านหนึ่งในหลายหมู่บ้านที่มีผีปอบเข้าสิงมนุษย์ คือ หมู่บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ตามความเชื่อของชุมชนชาวบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ เชื่อว่ามีผีปอบจริง หนังสือพิมพ์ ข่าวสดรายงานว่า ตลอดคืนวันที่ ๔ ก.พ.๕๓ ที่ผ่านมามีเหตุการณ์ประหลาดพบว่า นางแดง สมวัย อายุ ๓๖ ปี ชาวบ้านจากตำบลหลุบ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และนางกาญจนา หวังชาติ อายุ ๓๑ ปี ชุมชนโคกศรี อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งสองคนมีอาการคล้ายถูกผีเข้า อาการตัวสั่น พูดจาไม่รู้เรื่อง ส่งเสียงร้องไห้หวอนตลอดเวลา จนชาวบ้านหวาดผวา เพราะเชื่อว่าถูกวิญญาณร้ายของผีปอบเข้าสิง จึงนำตัวหญิงทั้งสองคนไปที่บ้านดอนยานาง ตำบลดอนสมบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อทำพิธีขับไล่วิญญาณร้าย โดยพระครูประสุตธรรมสุนทร เจ้าอาวาส และพระลูกวัดรวมถึงชะจ้ำ ผู้นำทางจิตวิญญาณของชาวอีสาน ได้ประกอบพิธีจับผีปอบด้วยการชิงด้วยสายสิญจน์ไปทั่วบริเวณวัด โดยเฉพาะที่โบสถ์จะเป็นแท่นพิธี แล้วนำตัวผู้หญิงทั้งสองคนมาพรมน้ำมนต์ ขณะที่ถูกผีปอบเข้าก็ตะโกนเพ้อเจ้อไปต่างๆ นานา หลังจากชะจ้ำเข้าทรงระบุว่า มีวิญญาณร้ายนับร้อยดวงของผีปอบ กำลัง จ้องทำร้ายคนในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงพากันล้อมวงและตะโกนขับไล่ผีปอบ ขณะที่พระและชะจ้ำได้ พรมน้ำมนต์ พร้อมกับสวดเรียกวิญญาณผีร้ายไปลงกระบอกไม้ไผ่ตลอดทั้งคืนได้ถึง ๑๐๐ ตัว ขณะที่การขับไล่วิญญาณร้ายเข้าสิงหญิงสาวทั้งสองคน ก็สามารถขับไล่ได้หายเป็นปกติ พระครูประสุต ธรรมสุนทร กล่าวว่า ในช่วงนี้จะเป็นช่วงที่มีผีปอบอาละวาด เนื่องจากอยู่ในฤดูปล่อยของหรือครอบครัว ส่วนผีปอบที่เกิดขึ้นนี้

^{๑๙} ส.พลายน้อย, **ตำนานผีไทย**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทวิ.ปริ้นท์, ๒๕๕๒), หน้า สารบัญ.

^{๒๐} เสฐียรโกเศศ, **ผีสางเทวดา**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ปิเค อินเตอร์ปริ้น จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า สารบัญ.

^{๒๑} โชติ ศรีสุวรรณ, **ประเพณีสิบสองเดือน**, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทเยลโล่การพิมพ์, ๒๕๕๑), หน้า ๗,

เป็นกลุ่มของผีจากคนที่มิวิชาอาคม ชาวบ้านที่ออกมาของป่าในช่วงกลางคืนจึงควรระวัง สำหรับเครื่องพิธีไล่ผีปอบนั้น จะต้องทำชั้น ๕ จัดเตรียมหญ้าแฝกทำพิธีไล่โดยใช้คาถาที่ร่ำเรียนมาจากบรรพบุรุษ^{๒๒}

พิธีจับผีปอบ มีหมอธรรมเป็นผู้ปราบผีกล่าวว่า ผีปอบเกิดจากคนที่เรียนไสยศาสตร์ วิชาคาถาไท่เศรษฐกิจ คาถามั่งคามีข้าวขึ้นกุ่มขึ้นกอง คาถาเห็ดบ่บกกบ่ง คาถาใส่ไข่เอาเงิน คาถาฝ้ายขึ้นในไหมขึ้นหลอดเป็นต้น แต่ไม่สามารถถือปฏิบัติตามข้อควรทำและข้อห้ามได้อย่างเคร่งครัดจึงต้องกลายเป็นผีปอบกินคนเลือด^{๒๓} ไปเข้าสิงคนที่กำลังเจ็บป่วยหรือสุขภาพจิตใจอ่อนแอ และผู้หญิงแล้วกินอวัยวะภายในของคนนั้นบางรายถึงตาย วิธีการรักษาให้พระสงฆ์หรือหมอธรรม (คนที่เรียนรู้มาในด้านขับไล่ผีปดรั้งควาน) มาทำพิธีขับไล่ด้วยการโบยตีเพื่อให้ผีปอบออกจากร่างผู้ป่วย จนมีผู้เล่าสืบกันมาตามประสบการณ์จนกลายเป็นตำนานผีปอบ ผู้ที่มีวิชาอาคมทางไสยศาสตร์ ซึ่งพระพุทธรูปเจ้าทรงระบุว่าเป็นเศียรฉานวิชา ฉะนั้นผู้เรียนจะต้องระวังไม่ละเมิดข้อห้าม ข้อปฏิบัติโดยเด็ดขาด หากกระทำผิดข้อห้าม "ผิดครู" วิญญาณบรมครูจะลงโทษให้กลายเป็นผีปอบ หรือผู้ที่กลายเป็นผีปอบเป็นคนที่ชอบใช้วิชาคาถาอาคม อย่างคลั่งไคล้และใช้ความขลังแห่งวิชามนต์ดำไปทำลาย ทำร้ายผู้อื่นอย่างไม่กลัวบาป กลัวกรรม กระทำชั่วเป็นอาชญากรรม กระทั่งถูกอาถรรพณ์ของไสยเวทย์ย้อนกลับมาเข้าตัวเองกลายเป็น ผีปอบไปในที่สุด^{๒๔}

หมู่บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นหมู่บ้านที่มีหลักฐานยืนยันว่ามีปรากฏการณ์การถูกผีปอบเข้าสิงคนในหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะใช้เป็นพื้นที่หลักในการศึกษา จากการเข้าไปศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก็พบว่าชาวบ้านดอนยานางนั้น นับถือพระพุทธศาสนา แต่ก็ไม่ละทิ้งความเชื่อดั้งเดิมก็คือความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีดังจะปรากฏมีศาลบรรพบุรุษตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ศึกษาก็มีความเชื่อเกี่ยวกับผีและมีการประกอบพิธีกรรมดังกล่าวเพื่อทำให้ผีหรือผีเมสสิกซ์ของหมู่บ้านปกปักรักษาจากการถูกผีปอบเข้าสิง แต่ถึงอย่างนั้นก็ปรากฏว่ามีคนถูกผีปอบเข้าสิงเป็นเหตุให้ชาวบ้านมีการประกอบพิธีกรรมบางอย่างขึ้น เพื่อเป็นการปัดรังควาน เช่น พิธีกรรมเซียงซ้อง และพิธีกรรมตามฮีตสิบสอง เช่น ประเพณีบุญข้าชะหรือบุญเดือน ๗ หรือประเพณีตบะทาย เพื่อป้องกันสิ่งที่ไม่ดีในวันสงกรานต์ เป็นต้น โดยพิธีกรรมเหล่านี้ส่วนหนึ่งเป็นพิธีที่มุ่งจะทำขึ้นเพื่อป้องกันสิ่งไม่ดีโดยเฉพาะผีปอบที่จะมาทำอันตรายแก่ตนเองและคนในชุมชน ดังนั้น การประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาแบบชาวของชาวบ้านดอนยานางจังหวัดกาฬสินธุ์นั้น จึงมีที่มาจากความเชื่อเรื่องผีปอบเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความน่าสนใจ ในกรอบของ (๑) ความกลัวต่อผีปอบและ (๒) การหาที่พึ่งจากพระพุทธศาสนาและพิธีกรรมของชาวบ้านอย่างไรก็ตามพระพุทธศาสนาจะปรับบทบาท เพื่อให้เข้ากับการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อนั้น ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าเมื่อดำเนินการวิจัยจนสำเร็จแล้วผลการวิจัยย่อมที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งชาวบ้านและผู้ต้องการศึกษาโดยทั่วๆ ไปได้

^{๒๒} ข่าวดสด, กาฬสินธุ์ฮือฮาเล่าปอบอาละวาด, [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก http://www.khaosod.co.th/view_news.php?newsid=TUROd๐๑ERXhOREExTURJMU๓๓PT๐= (๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓).

^{๒๓} เกวลิน ภูมิภาค, “ความเชื่อทางศาสนาและลัทธิที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนของชาวอีสาน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปกร, ๒๕๔๓), หน้า ๘๖.

^{๒๔} นที ลานโพธิ์ และ เทพธนา ศิวบุตร, ตำนานผีปอบ พระจุลหมา ซิอัมแมวดำ, หน้า ๒๐-๒๑.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดและความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัย
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (พระพุทธศาสนาแบบประเพณีอีสานสอง) ของบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์, พิธีกรรมตามความเชื่อแบบพื้นบ้าน, พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมของพราหมณ์
- ๑.๒.๔ เพื่อศึกษาวิเคราะห์อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ของบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์, ศึกษาแนวคิดความเชื่อเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัย, ศึกษาพิธีกรรมตามความเชื่อแบบพื้นบ้าน, พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมของพราหมณ์

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาได้ดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา เพื่อศึกษาแนวคิดและความเชื่อเรื่องผีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และมูลเหตุอีสานสองเกิดเหตุการณ์ขึ้นในพุทธศาสนา สังคมไทยมีแนวคิดความเชื่อเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัย และการศึกษาอิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (พระพุทธศาสนาแบบประเพณีอีสานสอง) ของบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์, พิธีกรรมตามความเชื่อแบบพื้นบ้าน, พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมของพราหมณ์

๑.๓.๒ ขอบเขตแนวคิดและหลักธรรมที่เกี่ยวข้อง

- ๑) แนวคิดเรื่องภพภูมิ ไตรภูมิ ประกอบด้วย กามภพ รูปภพ อรูปภพ
- ๒) แนวคิดเรื่องวิญญาณ
- ๓) หลักกรรม และพิธีกรรม

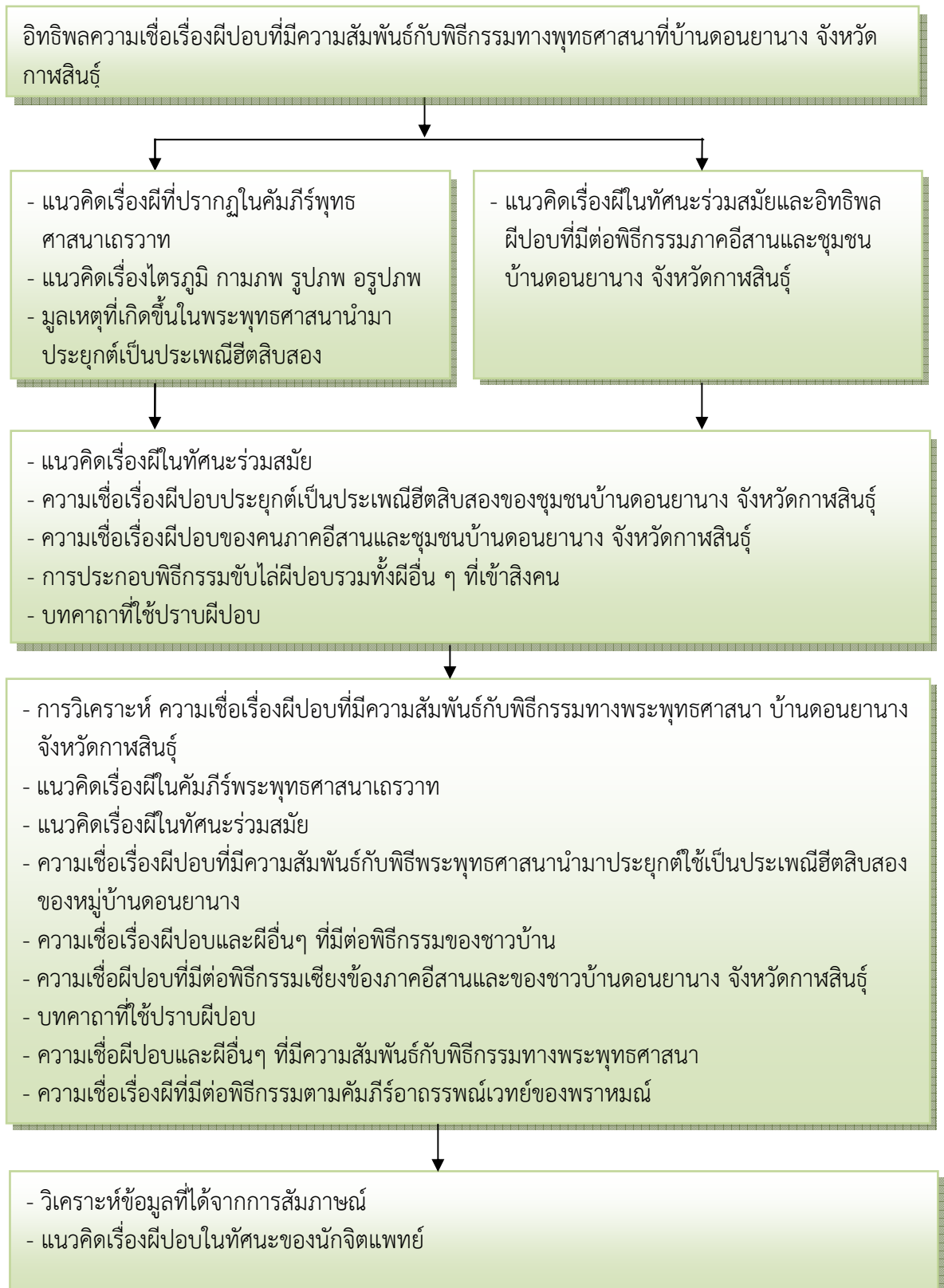
๑.๓.๓. ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่างและพื้นที่การศึกษา การศึกษาครั้งนี้จะทำการศึกษาที่ชุมชนบ้านดอนยานาง ในจังหวัดกาฬสินธุ์ สำหรับประชากรศึกษาได้แก่ พระภิกษุสงฆ์หรือฆราวาส คนที่ถูกผีปอบเข้าสิงตามความเชื่อของชุมชน และคนในชุมชน รวม ๒๑ รูป/คน

๑.๔ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๔.๑ ผีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๒ แนวคิดความเชื่อเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัยเป็นอย่างไร
- ๑.๔.๓ อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบและผีอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (พระพุทธศาสนาแบบประเพณีอีสานสอง) ของบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์, พิธีกรรม ตามความเชื่อแบบพื้นบ้าน, พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมของพราหมณ์เป็นอย่างไร

๑.๕ กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

แผนภูมิ ๑ แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๖ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้การวิจัย

อมนุษย์ (ผี) หมายถึง สัตว์โลกจำพวกหนึ่งที่มีกำเนิดเป็นแบบโอปปาติกะ คือ ผุดเกิดด้วยอำนาจของกรรมยังไม่เกิดเป็นมนุษย์ จีวรณเวียนอยู่ใน ๓๑ ภาพภูมิ เช่น เปรต อสุรกาย หรือจำพวกผีอมนุษย์

วิญญาณในความเชื่อระดับชาวบ้าน หมายถึง สิ่งที่เชื่อกันว่ามีอยู่ในกายเมื่อมีชีวิต เมื่อตายจะออกจากกายล่องลอยไปหาที่เกิดใหม่

กรรม หมายถึง เชื่อว่า กรรมหรือการกระทำ ได้แก่ กรรมดีและกรรมชั่ว (ทำดีย่อมได้ดี ทำชั่วย่อมได้ชั่ว) เป็นกฎแห่งกรรม หรือกฎธรรมชาติ

ผีปอบ หมายถึง วิญญาณชั่วร้ายที่เกิดไสยศาสตร์เรียกว่ามนต์ดำเข้าสิงคน ดูกินเลือด และกินตับไตไส้พุงอาจถึงแก่ความตายได้

อิทธิพล หมายถึง สิ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งอื่นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในงานวิจัยนี้หมายถึง ความกลัวต่ออำนาจลึกลับผีปอบที่ทำร้ายผู้อื่นนั้นทำให้เกิดการประกอบพิธีกรรมต่างๆ เพื่อป้องกันตนเอง และสังคมชุมชน

ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับนับถือในสิ่งหนึ่งสิ่งใดของชุมชนบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ (ชาวอีสาน) ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเชื่อว่า ผีปอบมีจริง และทำร้ายคน ได้จริง จึงได้ทำพิธีกรรมโดยให้หมอธรรม เป็นพระสงฆ์หรือฆราวาส ขับไล่ผีปอบที่สิงในร่างคนป่วย จับผีปอบ ปิดรังความ

พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาแบบพื้นบ้าน หมายถึง พิธีกรรมที่ชาวพุทธในระดับท้องถิ่นจัดขึ้นตามความเชื่อของตน โดยเข้าใจว่าพิธีกรรมเหล่านั้นมีมูลเหตุมาจากแนวคิดความเชื่อและคำสอนของพระพุทธศาสนา เช่น การประพรมน้ำมนต์ ทำพิธีไล่ผี จับผี ปิดรังความ

หมอธรรม หมายถึง เป็นพระสงฆ์หรือฆราวาสก็ได้ ประกอบพิธีกรรมปราบผีปอบ ใช้บทสวดมนต์ในพระพุทธศาสนาเป็นหลักในการดำเนินงาน หมอธรรมเป็นผู้เรียนวิชาปราบผี และมีความเชื่อว่า การเล่าเรียนธรรมะของพระพุทธเจ้า ทำให้มีพลังอำนาจเหนือกว่าคาถาเวทมนต์อื่นใด เรียกว่ามนต์พุทธคุณจะมีความเย็นสบาย ส่วนมนต์ดำจะมีความเร่าร้อนทรมานเหมือนนอนบนกองไฟ เป็นที่เกรงกลัวต่อญาติปีศาจ อีกทั้งการยึดถือปฏิบัติตามหลักธรรม หากประพฤติผิด แตกต่างกัน การยึดถือไสยศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎต่างๆ อย่างเคร่งครัด หากประพฤติผิดอาจกลายเป็นผีดิบขึ้นในเวลากลางคืน

ไสยศาสตร์ หมายถึง วิชาเกี่ยวกับเวทมนต์ คาถา เลขยันต์ ประกอบกับการใช้อำนาจสมาธิจิตการสาธยายเวทมนต์คาถา การภาวนา และการปลุกเสก ไสยศาสตร์ หรือ ศาสตร์มืด คือ การทำ “คุณไสย” เป็นศาสตร์ที่ทางวิทยาศาสตร์ไม่อาจจะพิสูจน์ได้ แต่เป็นที่รู้จักกันทั่วไป และมีคนเชื่อและปฏิบัติทั่วโลก

ไสยดำ (มนต์ดำ) หมายถึง วิชาที่ทำคนให้เป็นไปต่างๆ นานา เช่น ปลอ่ยคุณไสย ปลอ่ยตะปูเข้าท้องคนอื่น ปลอ่ยหนังควายเข้าท้อง บิดลำไส้ ปลอ่ยผีไปทำร้ายผู้อื่นให้มีอันเป็นไปต่างๆ นานา นำบาตรวัดร้างไปฝังเพื่อทำให้บ้านแตกสาแหรกขาด เป็นต้น

ไสยขาว (มนต์ขาว) หมายถึง วิชาอันลึกลับใช้เวทย์มนต์ไปในทางที่ดี เช่น การทำเครื่องราง ของขลังและวัตถุมงคลต่างๆ เพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือเพื่อเป็นเมตตามหานิยม เมตตามหาเสน่ห์และอิทธิวิธี

ขะจ้ำ หมายถึง บุคคลที่เป็นสื่อกลางในการประกอบพิธีเลี้ยงผีบรรพบุรุษ หรือเป็นผู้ติดต่อกับผีบรรพบุรุษ นิยมเรียกกันว่าผีเจ้าปู่จ้ำ หรือเรียกว่า “เจ้าจ้ำ” จะมีบทบาทต่อหมู่บ้านในฐานะเป็นทูตเชื่อมโยงระหว่างคนกับผี

คะลำ ข้อห้าม ข้อปฏิบัติโดยเด็ดขาด ผิดครู ถ้าทำผิดวิญญูณบรมครูจะลงโทษให้กลายเป็นปอบ หรือผู้กลายเป็นปอบคือ เล่นคาถาอาคมอย่างคลั่งไคล้และใช้ความขลังแห่งวิชามนต์ดำไปทำลาย ทำร้ายผู้อื่นอย่างไม่กลัวบาป กลัวกรรมกระทำชั่วเป็นกรรมอาจินจะถูกอาถรรพณ์ของไสยเวทย์ย้อนกลับมาเข้าตัวเองเป็นปอบในที่สุด

๑.๗ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้ค้นคว้าในพระไตรปิฎก วรรณกรรมอีสาน ผลงานทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ และเอกสารที่เกี่ยวข้องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อ (ศรัทธา), กรรม, ผี, ผีเสื้อน้ำ, เปรต ความเชื่อวิญญูณชีวิตหลังความตาย ตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เนื่องจากมีผีเข้าสิงผู้คนในจังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วมีความเชื่อว่าผีปอบเข้าสิงคนในชุมชน พระสงฆ์และฆราวาส (หมอธรรม) ได้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาตามประเพณีอิสานสอง (พระพุทธศาสนาแบบพื้นบ้าน) พิธีกรรมตามความเชื่อของชาวบ้าน พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมของพราหมณ์ จึงได้ประมวลเอกสารประกอบดังนี้

๑.๗.๑ นที ลานโพธิ์ และ เทพนภา ศิวบุตร ได้กล่าวถึงผีปอบเข้าแสดงอาการออกมาไว้ในหนังสือเรื่อง “ตำนานผีปอบ พระจุลหมา ซี่อัมแมวดำ” สรุปความว่า สมัยโบราณวิชาไสยศาสตร์แพร่หลายไปทั่วทุกถิ่น อาจารย์ผู้ขมังเวทย์หาได้ไม่ยากนัก เพียงแต่ผู้ใดจะแก่กล้าเข้มขลังเหนือกว่าใคร วิชาไสยศาสตร์ที่ปรากฏชัดเจนมีอยู่ ๒ ทาง คือ ไสยขาว กับ ไสยดำ หรือจะกล่าวกันง่ายๆ ก็คือ ฝ่ายธรรมะ กับ ฝ่ายอธรรม พลังจิตนี้จะเข้มขลังมีอำนาจภาพกระทำสำเร็จได้ดังใจปรารถนามาจากการฝึก “สมาธิ” เพียงประการเดียว ผีปอบเป็นวิญญูณที่มีวิชาอาคมทางไสยดำเลี้ยงไว้เพื่อปล่อยให้ไปทำร้ายผู้อื่น หรือในกรณีที่ผู้ควบคุมวิญญูณผีปอบมีพลังจิตเสื่อมลงจนบังคับควบคุมไม่ได้ ผีปอบก็จะออกอาละวาดตามใจชอบ^{๒๕}

๑.๗.๒ ฐาปนี ได้กล่าวถึงพิธีกรรมไว้ในหนังสือเรื่อง “พิธีกรรมและความเชื่อท้องถิ่น” สรุปความว่า พิธีเซียงข้อง หรือ เสี่ยงข้อง ที่จังหวัดมหาสารคาม เป็นพิธีที่สร้างขึ้นจากความเชื่อในเรื่องผีใช้ในการเสี่ยงทายเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถทราบได้ เช่น เสี่ยงทายหาสิ่งของที่หายไป ทำนายเกี่ยวกับการทำมาหากิน และขับไล่ผีที่มารบกวนความสุขของมนุษย์ และสิ่งชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้าน เซียงข้องเป็นที่พึ่งและที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของชาวอีสาน ถือเป็นพิธีกรรมที่ศักดิ์สิทธิ์ จะใช้ก็ต่อเมื่อหมดทางแก้ไขเหตุการณ์ต่างๆ ได้ตามกฎเกณฑ์ของสังคม การจะทำพิธีเซียงข้อง ต้องมีหุ่นเซียงข้อง

^{๒๕} นที ลานโพธิ์ และ เทพนภา ศิวบุตร, ตำนานผีปอบ พระจุลหมา ซี่อัมแมวดำ, หน้า ๓๖ – ๓๗.

มัดไม้ไผ่ ๓ ท่อนเข้าด้วยกัน เอากะลามะพร้าวแห้งครอบที่ปากช่อง เจาะรูที่กะลา ๓ รู ใช้เชือกร้อยมัดกะลามะพร้าวแล้วแต่งหน้าและใส่เสื้อผ้าให้เหมือนมนุษย์ จึงทำพิธีปลุกเสกเชิงซ้องพร้อมเครื่องเช่น ไห้ว และเครื่องเช่นไห้วผีปูด้า พิธีเริ่มด้วยเต่าจำไปเชิญวิญญาณของผีปูด้ามารับรู้แล้วทำพิธีปลุกเสกผู้จับเชิงซ้องก็จะจับขาเชิงซ้อง เอาสุราทำน้ำมนต์เหมือนเป็นการให้เชิงซ้องดื่มก็จะเริ่มท่องคาถาปลุกเสกพร้อมเอาสุรารดที่หุ่นเชิงซ้อง ถ้าเคลื่อนไหวแสดงว่าวิญญาณ เชิงซ้องเข้าสิงหุ่นแล้วจะเคลื่อนไหวในลักษณะโยกตัวไปข้างหน้าและข้างหลัง หากต้องการทราบ ที่อยู่สิ่งของที่เรามิสามารถรู้หรือมองไม่เห็นได้ เช่น ผีหรือสิ่งของที่ตกหายหรือแหล่งน้ำใต้ดิน และชี้ตัวผู้กระทำผิด หุ่นเชิงซ้องก็จะพาผู้จับทั้งสองวิ่งหรือเดินหาได้ การทำพิธีกรรมทำให้คนไม่กล้า ทำผิด และเป็นที่พักพิงคนที่ได้รับทุกข์ขับไล่สิ่งชั่วร้ายได้ ทำให้ไม่ประมาทในชีวิต^{๒๖}

๑.๗.๓ นายแพทย์สงัน สุวรรณเลิศ ได้กล่าวถึงผู้ถูกผีปอบเข้าไว้ในเรื่อง “ผีปอบ ผีเข้าในทรศนะทางจิตเวชศาสตร์” สรุปความว่า ได้เริ่มศึกษาผู้ป่วยจิตผู้เคยถูกผีปอบเข้าที่บางอำเภอบางจังหวัดอุบลราชธานีและนครพนม ฯลฯ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๑๐-๒๕๒๘ จำนวนคนป่วย ๖๒ คน ทรศนะของจิตแพทย์และได้มีนักมานุษยวิทยา จิตแพทย์และนักจิตวิทยาชาวตะวันตกให้ความสนใจและวิจัย “ผีเข้า” แต่ความสนใจนี้มุ่งในแง่ของความเชื่อถือเรื่องผีเข้า ว่ามีส่วนสัมพันธ์กันกับการเจ็บป่วยทางจิตเวชศาสตร์และสุขภาพจิตประจำถิ่นนั้นๆ มากกว่าจะไปพิสูจน์ว่าผีมีจริงหรือไม่^{๒๗}

๑.๗.๔ คำพูน บุญทวี ได้กล่าวถึงไสยศาสตร์ไว้ในบทความ “ลูกอีสาน” สรุปความว่า ชาวชนบทอีสานเชื่อวิถีทางไสยศาสตร์มารักษาจะช่วยให้อาการเจ็บป่วยหาย เช่น โรคคางทูม ตาแดง และโรคอื่นๆ โดยการไปหาหลวงพ่อบุญวิธทางไสยศาสตร์โดยเป่ามนต์เข้าช่วยคนชนบทอีสาน ไม่ใช่แค่เชื่อเรื่องไสยศาสตร์ด้านเวทมนต์คาถาเท่านั้น แต่ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับการแสดงอำนาจอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ และความอยู่ยงคงกะพัน และความเชื่อเหล่านี้ สามารถลดบันดาลให้ก้อนหิน กลับกกลายเป็นเงิน เป็นทอง ฟักทองเป็นช้าง เป็นม้า วัวควาย กลับกกลายเป็นยักษ์กินคน^{๒๘}

๑.๗.๕ ธวัช ปุณโณทก ได้กล่าวถึง ศพที่ห้ามเผา ศพที่ไม่ควรเผาไว้ในหนังสือเรื่อง “วรรณกรรมอีสาน” สรุปความว่า บทธรรมดาสอนโลก การห้ามที่เผาศพ ศพที่ไม่ควรเผา ได้แก่ เด็กที่ตายตั้งแต่อายุยังไม่ถึง ๑๐ ขวบ หากเผาจะบังเกิดความฉิบหาย พ่อแม่พี่น้องวงศ์ญาติและข้างมาส์ตว์ที่เลี้ยงไว้จะตายตกตามกัน อีกทั้งศพที่ตายเพราะโรคในท้อง ผิดวินัยบวม ขึ้นตุ่ม และศพที่ตกน้ำ ตกเรือตาย ศพที่ตายเพราะ พกข้าวตามตัว ศพที่ตายเพราะถูกสัตว์ทำร้าย เช่น ช้าง ม้า เสือ ควาย งู ศพที่ตายเพราะตกต้นไม้ ถูกผีกิน ศพที่ตายด้วยมีด หอก หลาว ดาว ศพที่ตายในสงคราม ตายเพราะถูกจองจำ ตายด้วยโรคภัยโดยมีเลือดไหลออกมา เหล่านี้ไม่ควรเผาทั้งสิ้น มิฉะนั้น พ่อบ้านแม่บ้านและโคตรวงศ์จะเดือดร้อน หากปรารถนาจะเผาจริงๆ ควรนำไปเผาที่อื่น อย่างนำไปเผาในป่าช้าเดียวกันเดียวจะเป็นผีก่อวณชาวบ้าน เป็นพวกผีโพงผีเป่า ไล่กินคนทุกคำเช้า และศพที่ตายด้วยเหตุเหล่านี้ไม่ควรเผาไฟเป็นผีดำเพราะจะเป็นผีโพงผีปอบที่มีอำนาจมาก ถ้าเช่นสรวงบูชาดีก็ไม่

^{๒๖} ฐาปณี, พิธีกรรมและความเชื่อท้องถิ่น, ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงดาว, ๒๕๔๙), หน้า ๑๒๔-๑๒๕.

^{๒๗} นพ.สงัน สุวรรณเลิศ, ผีปอบ-ผีเข้าในทัศนะทางจิตเวชศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๒๙), หน้า ๙๔.

^{๒๘} คำพูน บุญทวี, ลูกอีสาน, (กรุงเทพมหานคร : เอลโล่การพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๖๔.

เดือดร้อนแต่ไม่ก่อคุณประโยชน์ให้ผู้เช่นสังเวศ ผีจะเอาแต่กินหมู ไก่ ควายทุกวัน ไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวกับ ผีเป่าปาโปง ชำระล้างร่างกายให้สะอาด อย่าไปอยู่ใกล้หนองน้ำปัสสาวะควาย^{๒๙}

๑.๗.๖ ส.พลายน้อย ได้กล่าวถึงผีไทยไว้ในหนังสือเรื่อง “ตำนานผีไทย” สรุปความเป็นผีทางภาคอีสาน ผีปอบเป็นผีมีเจ้าของ คือมีผู้เลี้ยงไว้ และผู้ที่จะเป็นเจ้าของผีปอบ มักเป็นพวก คลั่งวิชา เช่น วิชาการค้าขาย มีเสน่ห์นางกวักสาธิตกลั่นทอง นะหน้าทอง หรือหมอเสน่ห์ยาแฝดเมื่อ เรียนมากๆ สติจะฟั่นเฟือนจึงมีการผูกแล้วต้องเรียนแก้ เมื่อเรียนวิชาจนหลังใช้ได้แล้ว ต้องมีคาถาให้ คลายได้ด้วย แต่โดยมากมักจะลืมคาถาแก้กินเสีย ผลสุดท้ายกลายเป็นเจ้าของปอบไปโดยที่ลูกตาไม่มี แวว เจ้าของปอบนี้ไม่ชอบบอหน้าใครตรงๆ พวกเจ้าของปอบจะต้องคอยดูแลเลี้ยงปอบของตัวเอง เสมอ เวลาตัวจะกินอะไรก็ต้องเรียกมากินด้วย ถ้าปล่อยให้อดอยากมากนัก ปอบก็มักจะกินเจ้าของ เสียเอง อาการของคนที่ถูกปอบเข้ามักจะร้องห่มร้องไห้ อยากกินโน้นกินนี้ แต่โดยมากมักเป็นของสด คาวดิบๆ และถ้าปล่อยให้ปอบเข้าอยู่นานๆ คนไข้อาจถึงตายเพราะปอบอาจกินตับไส้พุงหมด^{๓๐}

๑.๗.๗ อภิศักดิ์ โสมอินทร์ ได้กล่าวถึงความเชื่อและวิญญาณของชาวอีสานไว้ใน หนังสือเรื่อง “โลกทัศน์อีสาน” สรุปความว่า ความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณของชาวอีสานซึ่งนับถือ ศาสนาพุทธ พราหมณ์ และมีมาผสมกลมกลืนในการประกอบพิธีกรรมในชีวิตของคนอีสานอยู่เสมอ เช่น งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ งานบุญต่างๆ งานศพฯ ส่วนเรื่องผีจะเป็นสิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้ แต่ชาว อีสานก็เชื่อว่าผีมีจริง จนบางคนกล้ายืนยันว่าตนเองเห็นเคยเห็นผี ในทัศนะของคนอีสานเชื่อว่า มีผีให้ คุณ เช่น ผีปู่ตา เป็นผีประจำหมู่บ้านคอยพิทักษ์คุ้มครองชาวบ้านตลอดทรัพย์สินอื่นๆ ของหมู่บ้าน โดยมีผู้ที่ เป็นสื่อกลางติดต่อกับผีปู่ตา คือ “จ้ำ” จะมีบทบาทต่อหมู่บ้านมาก ในฐานะเป็นทูตเชื่อมโยง ระหว่างคนกับผี สามารถเจรจากับผีรู้เรื่อง เฒ่าจ้ำ จึงเป็นผู้นำชุมชนในเรื่องพิธีกรรมเกี่ยวกับผีปู่ตา ชาวบ้านให้ความยำเกรงผีปู่ตามาก ส่วนผีให้โทษ เช่น ผีปอบ เกิดจากคนเรียนคาถาอาคม ทำผิดข้อห้าม “คะลำ” กลายเป็นผีปอบเข้าสิงทำร้ายคน ความเชื่อเรื่องผีปอบยังมีอยู่มากในกลุ่มคนอีสาน เมื่อ อพยพไปอยู่ที่กรุงเทพฯ ปักขีไต้ หรือคนอีสานที่อพยพไปอยู่ต่างประเทศ ก็มีผีปอบตามไปอยู่ไปกินด้วย ดังนั้นถ้ามีปอบเข้าที่ใดแสดงว่าที่นั้นมีคนอีสาน^{๓๑}

๑.๗.๘ เกวลิน ภูมิภาค ได้กล่าวถึงวรรณกรรมของอีสานไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “ความเชื่อทางศาสนาและลัทธิที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนของชาวอีสาน” สรุปผลการวิจัย ได้ว่า ชาวอีสานมีความเชื่อในลัทธินับถือผีสางเทวดาซึ่งจะเห็นได้จากการจัดงานศพที่ในสมัยโบราณมีการ กำหนดประเภทของศพที่ควรเผาและไม่ควรเผาอย่างเคร่งครัด แต่ชาวอีสานในปัจจุบันกลับนิยมเผา ศพมากกว่า เนื่องจากอิทธิพลของพิธีกรรมตามแบบศาสนาพุทธที่นิยมให้เผาประกอบกับเงื่อนไขทาง เศรษฐกิจต้องมีค่าใช้จ่ายมาก สำหรับความเชื่อเกี่ยวกับผียืนยันถึงประสบการณ์ของตนเองที่ได้สัมผัส มาชาวอีสานจะหวาดกลัวผีเป่าผีปอบเหล่านี้เป็นอันมาก เนื่องจากชาวอีสานในชนบทหวาดกลัวภัย อันตรายจากสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นอย่างมาก การใดที่จะทำให้สิ่งเหนือธรรมชาติไม่ทำร้ายพวกตน อำนาจพรให้พวกตน การนั้นจะเป็นสิ่งที่ชาวอีสานในชนบทเต็มใจกระทำยิ่งนัก ความเชื่อเกี่ยวกับเวทมนต์

^{๒๙} ธวัช ปุณโณทก, วรรณกรรมอีสาน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๒), หน้า ๓๕๘-๓๖๐.

^{๓๐} ส.พลายน้อย, ตำนานผีไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท.พรินท์ จำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๙๐-๙๑.

^{๓๑} อภิศักดิ์ โสมอินทร์, โลกทัศน์อีสาน ภาพลัทธิ, (กาฬสินธุ์ : โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๓๔.

ของชาวอีสานในปัจจุบันยังมีอยู่แต่ไม่เข้มข้นมากเหมือนชาวอีสานโบราณ เนื่องจากชาวอีสานในปัจจุบัน กังขาในความศักดิ์สิทธิ์ของเวทมนต์ต่างๆ อีกทั้งเวทมนต์ต่างๆ ก็มีข้อห้ามมากมาย ซึ่งหากปฏิบัติผิดไปจะทำให้กลายเป็นผีเป่าผีปอบทำให้ชาวอีสาน ในปัจจุบันไม่สนใจเล่าเรียนเวทมนต์คาถานัก^{๓๒}

๑.๗.๙ คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ได้กล่าวถึงความเชื่อในสังคมชาวภาพลัทธิวุ่นในหนังสือ “วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดกาฬสินธุ์” สรุปความว่า ชาวภาพลัทธิวุ่นมีความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณอย่างเหนียวแน่น แม้ว่าศาสนาพุทธจะเข้าไปมีบทบาทในวิถีประชาชนของสังคมอย่างแท้จริงก็ตาม แต่ปรัชญาหรือหลักธรรมของศาสนาพุทธหาได้ลบเลือนความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณในสังคมชาวภาพลัทธิวุ่นไม่ เมื่อพิจารณาจากฮีตสิบสอง (คือจารีตที่จะต้องประพฤติปฏิบัติในรอบสิบสองเดือน) จะพบว่า มีจารีตหรือพิธีกรรมที่เป็นความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณไม่น้อย ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ได้นำพระภิกษุมาร่วมพิธีอยู่ด้วย ซึ่งพระภิกษุก็ได้ปฏิเสธพิธีกรรมเหล่านี้ นอกจากนี้ ยังพบว่า พิธีกรรมเนื่องด้วยผีที่ชาวบ้านมาใช้วัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรม และพระภิกษุเป็นผู้ดำเนินการประกอบกิจกรรม เช่น การแห่บั้งไฟ และความเชื่อในเรื่องโลกและจักรวาล การสร้างโลก การกำเนิดมนุษย์ ตลอดจนพิธีกรรมในรอบชีวิตของบุคคล (เกิด แก่ แต่งงาน ตาย) มักจะวนเวียนอยู่ในความเชื่อเรื่องภูตผีซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องภูตผีวิญญาณฝังแน่นอยู่ในกระแสดังกล่าวของสังคมชาวภาพลัทธิวุ่นในสมัยอดีต และปัจจุบันก็ยังหาเสื่อมคลายไปอย่างสิ้นเชิงไม่^{๓๓}

๑.๗.๑๐ พระมหาสุพรรณ เผือกพันธ์ ได้กล่าวถึงผีปอบไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาความเชื่อผีปอบในบริบทสังคมไทยพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองทามน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” สรุปผลการวิจัยได้ว่า ในทรรศนะเกี่ยวกับเรื่องผีของสังคมอีสานมีความเชื่อเรื่องผีชนิดต่างๆ ในสังคมอีสาน มีทั้งผีดีและผีร้าย ดังนี้

ผีดีทำหน้าที่ดูแลคนในสังคมให้อยู่อย่างมีความสุข ใครทำตนดี มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อม ถ่อมตน จะได้รับการช่วยเหลือจากผีเหล่านี้ ผีดีแบ่งเป็นผีระดับครอบครัวอันเป็นหลักยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของสมาชิกในครอบครัว เป็นลักษณะของความเชื่อ ความศรัทธาส่วนตัว ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไป เช่น ผีเรือน ผีป่า ผีตาแฮก ผีฟ้า เป็นต้น ส่วนผีระดับหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์ระหว่าง สมาชิกจากหลายครอบครัว ด้วยการรวมศรัทธา ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น พญาแถน ผีปู่ตา ผีเมสส์ หักเมือง และผีที่ชาวบ้านนับถือเฉพาะท้องถิ่น

ผีร้าย เช่น ผีเผด หรือผีเปรต ผีกองกอย ผีกระสือ ผีกระหัง ผีปอบ เป็นต้น ชอบทำร้ายมนุษย์ให้มีความลำบาก บางครั้งอาจจะทำร้ายเสียชีวิตก็ได้ นอกจากนั้น สังคมอีสาน มีทรรศนะว่า ประเพณีและพิธีกรรมนั้น เกิดจากขนบธรรมเนียม ประเพณี แบบแผน ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการจัดขึ้นตามลัทธิ เพื่อความขลัง และศักดิ์สิทธิ์ เช่น พิธีกรรมตามปฏิทิน พิธีกรรม

^{๓๒} เกวลิณ ภูมิภาค, “ความเชื่อทางศาสนาและลัทธิที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนของชาวอีสาน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๔ - ๑๔๕.

^{๓๓} คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, วัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดกาฬสินธุ์, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๔), หน้า ๑๗๐.

พิเศษ ส่วนประเพณีนั้นจะประกอบขึ้นมาเพื่อความสบายทางด้านร่างกายและประเพณีจิตใจ เป็นการประพฤติปฏิบัติสืบๆ กันมาเป็นแบบแผน ขนบธรรมเนียม หรือจารีต^{๓๔}

๑.๗.๑๑ พระประเสริฐ ชุตินธโร (สุนทรวัฒน์) ได้กล่าวถึงไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)” สรุปผลการวิจัยได้ว่า ไสยศาสตร์เป็นลัทธิความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจลึกลับอิทธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ เวทมนต์คาถา อำนาจเหนือธรรมชาติ หรือการดลบันดาลจากอำนาจภายนอกต้นกำเนิดนับถือของชนพื้นเมืองชาวชมพูทวีป เชื่อว่ามีวิญญาณ (เทพเจ้า) สิงอยู่ในธรรมชาติสามารถให้คุณและโทษแก่มนุษย์ได้ จึงได้เกิดบทสวดสรรเสริญเทพเจ้าในคัมภีร์พระเวทของศาสนาพราหมณ์ (ฮินดู) โดยเฉพาะคัมภีร์อถรรพเวท เป็นคัมภีร์แห่งเวทมนต์คาถา และเป็นที่มาของเวทมนต์คาถาไสยศาสตร์ “เวทมนต์คาถา” ผสมเข้ากับ “พิธีกรรม” และองค์ประกอบอื่นๆ เช่น หมอไสยศาสตร์ ผู้ร่วมพิธีกรรม หรืออุปกรณ์อื่นๆ และพิธีกรรมจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ไม่มีเครื่องวัดหรือยืนยันได้อย่างชัดเจนว่า ไสยศาสตร์มีผลจริงหรือไม่ แต่ไสยศาสตร์ก็ยังคงมีอยู่^{๓๕}

๑.๗.๑๒ วิเชียร พลหาญ ได้กล่าวถึงหมอธรรมไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง “หมอธรรมศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม” สรุปผลการวิจัยได้ว่า พิธีกรรมรักษาผู้ป่วยของหมอธรรม และการรักษาผู้ป่วยเกิดจากการกระทำของภูต ผี ปีศาจ และอำนาจเหนือธรรมชาติด้วยวิธีไสยศาสตร์ใช้อุปเท่ห์เล่ห์กลด้วยเวทมนต์และคาถาอาคม การประกอบวิธีการรักษาหมอธรรมจะสอบถามญาติพี่น้องผู้ป่วยถึงความเป็นอยู่กับการปัจจุบันของป่วย หรือทำพิธีเสี่ยงทายเพื่อหาสาเหตุของการเจ็บป่วย โดยนั่งธรรมาหรือขึ้นธรรมาเสี่ยงธรรมาใช้อุปกรณ์ต่างๆ ไม้ตีข้าว ไข่ การรักษาหมอธรรมจะทำพิธีรักษาตามวิธีการของแต่ละคนมีการตั้งค่ายรักษา การใช้คาถาอาคมขับไล่ ภูต ผี ปีศาจ และอำนาจคุณไสยให้ออกจากร่างกายของคนป่วย ให้ผู้ป่วยอาบหรือน้ำมนต์เสร็จแล้วหมอธรรมจะทำการป้องกันมิให้ผีหรือคุณไสยกลับมาทำร้ายผู้ป่วยอีก โดยการใช้ด้ายผูกคอ ข้อมือ ข้อเท้า และปิดยันต์รอบบ้านของผู้ป่วย แล้วถอนคายเมื่อผู้ป่วยหายจากโรคแล้ว หมอธรรมจะถอนคายรักษาจากบ้านผู้ป่วย แล้วนำกลับมาบูชาที่หิ้งบูชาของตน ผู้ป่วยที่หมอธรรมรักษาหายแล้วบางคนอาจมอบตัวเป็นลูกผั่งลูกเทียนของหมอธรรม เพื่อขอขึ้นอยู่ในความปกครองหรือขึ้นของรักษา^{๓๖}

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์อิทธิพลเรื่องผีปอบที่มีต่อพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากรณี บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งเชื่อว่ามีผีปอบเข้าสิงผู้คนในชุมชนบ้านดอนยานาง จึงได้ประกอบพิธีกรรมไล่ผีปอบและจับผีปอบไปเผาทำลาย และมักจะเกิดขึ้นบ่อย ๆ โดยเฉพาะในภาคอีสาน จึงจะได้ทำการ

^{๓๔} พระมหาสุพรรณ เผือกพันธ์, “การศึกษาความเชื่อผีปอบในบริบทสังคมไทยพุทธ ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านหนองทามน้อย จังหวัดศรีสะเกษ”, วิทยานิพนธ์ศาสนาเปรียบเทียบมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๓), หน้า ๘๒.

^{๓๕} พระประเสริฐ ชุตินธโร (สุนทรวัฒน์), “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่อง ไสยศาสตร์กับพุทธศาสตร์ตามพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๙๔.

^{๓๖} วิเชียร พลหาญ, “หมอธรรม : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (ไทยคดีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, ๒๕๓๔), หน้า ๑๐๐.

วิเคราะห์อิทธิพลเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา (พระพุทธศาสนาแบบพื้นบ้าน) กรณีศึกษา บ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ ให้ละเอียดต่อไป

๑.๘ วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งวิธีเก็บข้อมูลเป็น ๒ แบบ คือ

๑.๘.๑ ศึกษาการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อให้ได้ข้อมูล ดังนี้

๑) โดยรวบรวมข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙

๒) รวบรวมข้อมูลชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) ได้แก่ วรรณคดี, หนังสือ ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวกับผีปอบ

๓) จัดหมวดหมู่ให้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีระบบและมีเหตุผล

๔) วิเคราะห์และตีความข้อมูล และหาความหมายหรือนัยที่เกี่ยวกับประเด็นปัญหาการวิจัย

๕) นำข้อมูลที่วิเคราะห์ตีความมาเขียนเรียบเรียงเพื่อเสนอรายงานการวิจัยต่อไป

๑.๘.๒ ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม โดยสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกนี้ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์แบบกำหนดแนวคำถามไว้คร่าวๆ

๑) คำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นอธิบายรายละเอียด

๒) คำถามเน้นความคิดเห็นหรือเหตุผล อธิบายที่มีรายละเอียดลุ่มลึก

๓) คำถามมีลักษณะ กระตุ้นให้ได้แสดงความคิดเห็นอธิบายให้กว้างขวางขึ้น

๔) อุปกรณ์ช่วยในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ข้อมูลรายละเอียด ประกอบด้วย เครื่อง

บันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป สมุดจดบันทึก

๕) กำหนดบุคคลที่จะสัมภาษณ์ คือ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้สูงอายุ พระสงฆ์ ผู้ที่เคยถูกผีปอบเข้าสิง ประชาชนทั่วไป พระสงฆ์และฆราวาสที่ทำพิธีกรรมต่างๆ เกี่ยวกับผี เช่น พิธีกรรมปัดรังควาน พิธีขับไล่ผีเข้าสิงคน พิธีจับผีใส่กระบอกไม้ไผ่ ของชุมชนบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์แบ่งเป็น พระสงฆ์ ๔ รูป คนที่เคยถูกผีปอบเข้า ๒ คน และประชาชน ๖ คน คนเป็นร่างทรง ๒ คน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ๔ คน เด็กนักเรียน ๑ คน และ ครู ๒ คน รวม ๒๑ รูป/คน

(๑) จัดระบบข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์ ภาพถ่าย สมุดจดบันทึกและมารวบรวมจัดเป็นหมวดหมู่

(๒) วิเคราะห์ข้อมูล โดยนำมาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลตีความ ตามวัตถุประสงค์ อิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์

(๓) นำข้อมูลที่วิเคราะห์ตีความมาเขียนเรียบเรียงเพื่อเสนอรายงานการวิจัยต่อไป

๑.๘.๓ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๑.๙ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๙.๑ ทำให้ทราบเรื่องผีที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๙.๒ ทำให้ทราบแนวคิดความเชื่อเรื่องผีในทัศนะร่วมสมัย

๑.๙.๓ ทำให้ทราบอิทธิพลความเชื่อเรื่องผีปอบที่มีความสัมพันธ์กับพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา ของบ้านดอนยานาง จังหวัดกาฬสินธุ์, พิธีกรรมตามความเชื่อแบบพื้นบ้าน, พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมของพราหมณ์

๑.๙.๔ เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เคยถูกปอบเข้าสิง และผู้ที่มีโอกาสจะถูกผีปอบเข้าสิง จะทำให้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของประชาชนที่อาศัยในชุมชน หรือผู้ที่สนใจ โดยนำเอาความเชื่อทางพระพุทธศาสนา (พิธีกรรม) เชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นความเชื่อของ ภูพ ชาติ บาป กรรม ที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา